

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
КЕАҚ «АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ АТЫНДАҒЫ ҚОСТАНАЙ ӨҢІРЛІК УНИВЕРСИТЕТІ»
ӨМІРЗАҚ СҰЛТАНҒАЗИН АТЫНДАҒЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИНСТИТУТЫ
ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ ЖӘНЕ АРНАЙЫ БІЛІМ БЕРУ КАФЕДРАСЫ
ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ ӘКІМДІГІНІҢ БІЛІМ БАСҚАРМАСЫ
«ЫБЫРАЙ АЛТЫНСАРИННІҢ ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСТЫҚ МЕМОРИАЛДЫҚ МУЗЕЙІ» КММ

АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

БІЛІМ БЕРУ ТӘЖІРИБЕСІНДЕГІ
ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ИННОВАЦИЯЛАР:
ЖАҢА ҚИЫНДЫҚТАР МЕН ТИІМДІ ШЕШІМДЕР

халықаралық ғылыми-тәжірибелік
конференция материалдары

АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

ТЕХНОЛОГИИ И ИННОВАЦИИ
В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПРАКТИКЕ:
НОВЫЕ ВЫЗОВЫ И ЭФФЕКТИВНЫЕ РЕШЕНИЯ

материалы международной
научно-практической конференции

Қостанай қ., 2026 ж.
г. Қостанай, 2026 г.

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ / РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Қуанышбаев Сеитбек Бекенович, география ғылымдарының докторы, доцент, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің Басқарма Төрағасы-Ректоры, Қазақстан; **Наурызбаева Эльмира Кенжеғалиқызы**, тарих ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессоры, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің академиялық мәселелер жөніндегі проректоры; **Жарлығасов Женис Бахытбекович**, ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің зерттеулер, инновация және цифрландыру жөніндегі проректоры; **Бережнова Елена Викторовна**, педагогика ғылымдарының докторы, Ресей Сыртқы істер министрлігінің Мәскеу мемлекеттік Халықаралық қатынастар институтының (университет) профессоры; **Есіркепова Кенжегүл Қабылғазықызы**, филология ғылымдарының кандидаты, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті Ө.Сұлтанғазин атындағы педагогикалық институтының директоры; **Ибраева Айман Елемановна**, Қостанай облысы әкімдігінің Білім басқару басшысы; **Калимжанова Роза Лаиковна**, PhD докторы, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика, психология және арнайы білім беру кафедрасының меңгерушісі; **Утегенова Бибикуль Мазановна**, педагогика ғылымдарының кандидаты, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика, психология және арнайы білім беру кафедрасының қауымдастырылған профессоры; **Смаглий Татьяна Ивановна**, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің, педагогика ғылымдарының кандидаты; педагогика, психология және арнайы білім беру кафедрасының қауымдастырылған профессоры; **Жетписбаева Айсылу Айратовна**, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің ҮІ. Алтынсарин атындағы әдістемелік кабинетінің меңгерушісі.

«Білім беру тәжірибесіндегі технологиялар мен инновациялар: жаңа қиындықтар мен тиімді шешімдер»:
Б 94 Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары: 13 ақпандағы 2026 жылдың – Қостанай: Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2026. – 2418 б. = Технологии и инновации в образовательной практике: новые вызовы и эффективные решения: Материалы международной научно-практической конференции: 13 февраля 2026 года. – Костанай: Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, 2026. – 2418 с.

ISBN 978–601–356–659–7

Жинақта «Білім беру тәжірибесіндегі технологиялар мен инновациялар: жаңа қиындықтар мен тиімді шешімдер» атты Алтынсарин оқулары Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары бар. Бұл конференциялар «Адал Азамат» ұлттық бағдарламасын іске асырудың жалпы бағыттары мен үрдістерін анықтайды, соның ішінде жас ұрпақты тәрбиелеу мен оқытудың құндылық аспектілері, жаһандық контексте ұлттық білім беру нұсқауларын қайта қарастыру және жаңартудың озық тәжірибелерін көрсету, жас ұрпақта азаматтық бірегейлік пен патриоттық құндылықтарды дамытудың ғылыми-әдістемелік негіздемесі және жасанды интеллекті заманауи білім беру процесіне жүйелі түрде енгізудің инклюзивті тәжірибелері мен әдіснамасының қысқаша мазмұны.

Конференция материалдарында ҮІ. Алтынсариннің педагогикалық мұрасының білім берудің құндылықтық мағыналары бойынша заманауи нұсқаулар контекстіндегі өзектілігі, оқыту мен тәрбиелеудің аксиологиялық аспектілерінің ғылыми негіздері, сондай-ақ мұғалімдердің ұлттық білім берудегі заманауи қиындықтарға дайындығы мәселелері және мұғалімдердің цифрлық ресурстарды пайдалана отырып, инновациялық қызметке педагогикалық құзырлығы талқыланады.

Бұл жинақтағы материалдар ғалымдар, университеттер мен колледждер профессорлары, мектеп және мектепке дейінгі мекемелер мұғалімдері, білім беру саласындағы психологтары, магистранттар мен студенттер үшін қызықты болуы мүмкін.

В сборнике содержатся материалы Международной научно-практической конференции Алтынсаринские чтения «Технологии и инновации в образовательной практике: новые вызовы и эффективные решения», определяющие общие направления и тенденции внедрения национальной программы «Адал азамат», такие, как ценностные аспекты воспитания и образования молодого поколения, демонстрация лучших практик по переосмыслению и актуализации национальных ориентиров образования в глобальном контексте, научно-методическое обоснование формирования гражданской идентичности и патриотических ценностей обучающихся, обобщение инклюзивных практик и методологии системной интеграции искусственного интеллекта в современный образовательный процесс.

Материалы Конференции посвящены обсуждению актуальности педагогического наследия ҮІ. Алтынсарина в контексте современных ориентиров ценностных смыслов воспитания, научных основ аксиологических аспектов обучения и воспитания, а также вопросы готовности педагогов к современным вызовам в отечественном образовании, к инновационной деятельности с использованием цифровых ресурсов. Материалы данного сборника могут быть интересны ученым, преподавателям вузов и колледжей, учителям школ и воспитателям дошкольных учреждений, педагогам-психологам, магистрантам и студентам.

ISBN 978-601-356-659-7

9 786013 566597

УДК 37.013.75:371.3
ББК 74.04+74.202

© Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2026
© Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, 2026

тұлғалық дамудың үйлесімді жүруіне, қоғамдағы толыққанды бейімделуіне және болашақ кәсіби әлеуетінің ашылуына жағдай жасайды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Волковская Т. Н., Юсупова Г. Х. В 67 Психологическая помощь дошкольникам с общим недоразвитием речи. – М.: Книголюб, 2004. – 104 с. (Специальная психология).
2. Дошкольная психология. Учебное пособие. Под редакцией профессора В.И. Селиверстова
3. Калягин В. А. Логопсихология: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2006. – 320 с.
4. Логопсихология / Авт.–сост. С. В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.
5. Поникарова В. Н., Жукова М. Л. Формирование межличностных отношений детей старшего дошкольного возраста с ОНР.// Под ред. О.А. Денисовой. – Череповец, 2002 – стр. 126–130
6. Тлеумбетова Н. А. Мектеп жасына дейінгі баланың психологиялық даму ерекшеліктері. Республикалық білім порталы. 2017.

ӨОЖ 377.44

**КІШІ МЕКТЕП ЖАСЫНДАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ СӨЙЛЕУ ТІЛІНДЕГІ
БҰЗЫЛЫСТАРДЫҢ ТҮРЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ АЛДЫН АЛУ ЖОЛДАРЫ**

Нұрбекова Аида Мұратбекқызы,
педагогика ғылымдарының кандидаты,
Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік
Қазақстан Педагогикалық Университеті,
Шымкент қ., Қазақстан

Иманбай Айғаным Бағдатқызы,
магистрант, Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік
Қазақстан Педагогикалық Университеті,
Шымкент қ., Қазақстан

Аңдатпа

Мақалада кіші мектеп жасындағы балалардың сөйлеу тіліндегі бұзылыстары олардың когнитивтік және әлеуметтік дамуына айтарлықтай әсер етеді. Мақалада балалардағы фонетикалық, лексикалық–грамматикалық, морфологиялық және синтаксистік бұзылыстар түрлері мен олардың пайда болу себептері талданады. Сондай-ақ, сөйлеу тілін қалыптастыру және бұзылыстардың алдын алу жолдары, соның ішінде логопедиялық жаттығулар, коммуникативтік ойындар және ерте педагогикалық араласудың тиімділігі қарастырылады. Зерттеу нәтижелері кәмелетке толмаған балалардың тілдік дағдыларын жүйелі түрде дамыту үшін кешенді педагогикалық және психологиялық қолдаудың маңыздылығын көрсетеді.

Түйінді сөздер: сөйлеу бұзылыстары, кіші мектеп жасындағы балалар, алдын алу жолдары, логопедиялық жаттығулар.

Аннотация

В статье рассматриваются нарушения речи у детей младшего школьного возраста и их значительное влияние на когнитивное и социальное развитие. Анализируются виды фонетических, лексико–грамматических, морфологических и синтаксических нарушений, а также причины их возникновения. Особое внимание уделяется путям формирования речи и профилактики нарушений, включая логопедические упражнения, коммуникативные игры и эффективность раннего педагогического вмешательства. Результаты исследования подтверждают важность

комплексной педагогической и психологической поддержки для системного развития речевых навыков у детей.

Ключевые слова: нарушения речи, дети младшего школьного возраста, пути профилактики, логопедические упражнения.

Abstract

The article examines speech disorders in children of primary school age and their significant impact on cognitive and social development. The study analyzes the types of phonetic, lexical–grammatical, morphological, and syntactic speech disorders, as well as the underlying causes of their occurrence. Special attention is given to methods of speech development and disorder prevention, including speech therapy exercises, communicative games, and the effectiveness of early pedagogical intervention. The research findings highlight the importance of comprehensive pedagogical and psychological support for the systematic development of children’s speech skills.

Key words: speech disorders, children of primary school age, prevention methods, speech therapy exercises

Кіші мектеп жасындағы балалардың сөйлеу тіліндегі бұзылыстары қазіргі заманғы психолого–педагогикалық зерттеулерде өзекті мәселе болып отыр. Өйткені бұл жас кезеңі баланың жалпы дамуы мен оқу қабілеттерінің негізін қалыптастыруға жауапты, сондықтан сөйлеу тіліндегі ауытқулар баланың академиялық және әлеуметтік жетістіктеріне тікелей әсер етеді. Сөйлеу тілінің бұзылыстарының түрлері әртүрлі болып, фонетикалық, лексикалық, грамматикалық және сөйлем құрау дағдыларын қамтиды, бұл балалардың коммуникациялық қабілеттерін, оқу процесіне қатысуын және өздігінен әлеуметтік әрекет етуін шектейді.

Сөйлеу тіліндегі бұзылыстарды уақытында анықтау және түзету баланың психоэмоциялық дамуына, когнитивтік дағдыларын жетілдіруіне, сондай–ақ қоғамға бейімделуіне мүмкіндік береді. Кіші мектеп жасындағы балалармен жұмыс істеу педагогикалық және логопедиялық әдістемелердің тиімділігін арттыруды, диагности–калық құралдарды жетілдіруді, сонымен қатар жеке және топтық түзету бағдар–ламаларын қолдануды талап етеді. Осы себептен, кіші мектеп жасындағы балалардың сөйлеу тілін зерттеу және бұзылыстарын түзету әдістемелерін дамыту қазіргі білім беру жүйесінде маңызды бағыт болып саналады.

Дұрыс дамып келе жатқан балаларда ана тілін меңгеруге туа біткен табиғи бейімділік байқалады, бұл олардың қоршаған ортаның тілдік үлгілерін тез және жүйелі түрде игеруінен көрінеді. Ерте жастан–ақ бала ересектердің сөйлеуін еліктеу, мағыналық байланыстарды анықтау және дыбыстық бірліктерді ажырату арқылы өзіндік тілдік қабілеттерін қалыптастырады. Мұндай қабілеттердің дамуы сөйлеудің негізгі қызметін айқындайды: балалар тілдік құралдарды әлеуметтік ортадағы өзара әрекеттестікті жүзеге асыру, қажеттіліктерін білдіру және тәжірибесін кеңейту үшін пайдаланады. Осылайша, сөйлеу табиғи қарым–қатынас құралы ретінде бала дамуының танымдық және әлеуметтік қырларымен тығыз байланыста жетіледі. Сонымен бірге, балалардың ортасындағы ересектермен жүйелі қарым–қатынас жалпы психикалық дамуының іргелі тетіктерінің бірі болып табылады, өйткені дәл осы әлеуметтік өзара әрекеттесу барысында ол мәдени нормалар мен мінез–құлық үлгілерін ғана емес, сондай–ақ адамзат жинақтаған тәжірибе мен білімнің мәнін игереді. Ересек адамның жетекшілігі мен үлгісі баланың танымдық белсенділігін бағыттап, оның қоршаған ортаны түсіну тәсілдерін қалыптастырады, ал бірлескен іс–әрекет күрделі ұғымдар мен әлеуметтік дағдыларды меңгеруге жағдай жасайды [1, 67–716].

Баланың жалпы дамуының негізгі факторларының бірі ретінде сөйлеу тілін дамыту мәселесі ерекше мәнге ие, өйткені тілдік қабілеттердің қалыптасуы оның

танымдық, эмоциялық және әлеуметтік тәжірибесін кеңейтудің басты алғышарты болып табылады. Сөйлеу тілінің уақтылы және жүйелі дамуы баланың қоршаған ортамен тиімді қарым–қатынас орнатуына, ойлау әрекеттерінің күрделенуіне және оқу дағдыларын меңгеруге мүмкіндік береді. Бұл үдеріс нейропсихологиялық, әлеуметтік және лингвистикалық факторлардың өзара ықпалымен жүзеге асады, сондықтан сөйлеу тілін дамыту мәселесін кешенді тұрғыдан қарастыру бала дамуының жалпы сапасына тікелей әсер етеді. Сөйлеу тілінің бұзылыстары құрылымдық, функционалдық және коммуникативтік деңгейлерде көрініс табуы мүмкін, олардың ең кең таралған түрлеріне фонетикалық–фонематикалық жетілмеу, жалпы сөйлеу тілінің дамымауы, моторлық және сенсорлық алалия, тұтықпа, дислалия, дизартрия және ринолалия жатады. Бұл бұзылыстардың негізгі белгілері ретінде дыбыстарды дұрыс айта алмау, сөздік қордың шектеулілігі, грамматикалық құрылымдардың бұрмалануы, сөйлеудің темпі мен ритмінің бұзылуы, қарым–қатынас жағдайында сөйлеуді жеткіліксіз пайдалану немесе мүлде қолданбау сияқты ерекшеліктер байқалады. Уақтылы анықтау және арнайы түзету жұмыстары сөйлеу патологияларының салдарын жеңілдетуге әрі баланың әрі қарайғы психологиялық және академиялық дамуына қолайлы жағдай жасауға мүмкіндік береді [2, 147–150б].

Мектеп жасына дейінгі және бастауыш сынып жасындағы балалардың сөйлеу тілінің бұзылыстарын зерттеу көптеген шетелдік ғалымдар Р. И. Лалаева, А. Р. Лурия, Л. Ф. Спирова, М. Е. Хватцеваның еңбектерінде кеңінен қарастырылған, отандық ғалымдар Өмірбекова Қ. Қ., Оразаева Г. С., Тулебиева Г. Н., Ибатова Г. Б. еңбектері балалардың тілдік дамудың психолінгвистикалық, нейропсихологиялық және педагогикалық аспектілерін кешенді талдауға бағытталды. Ғылыми әдебиеттерде балалардағы фонетикалық–фонематикалық жетілмеу, жалпы сөйлеу дамымауы, дизартрия, алалия және тұтықпа сияқты бұзылыстардың шығу себептері мен механизмдерін анықтаумен қатар, олардың танымдық және тұлғалық дамуға әсерін сипаттаған. Бұл жұмыстарда сөйлеу патологияларының ерте диагностикасының маңыздылығы, түзету–педагогикалық әдістердің тиімділігі және логопедиялық ықпалдың жас ерекшелік кезеңдеріне бейімделуі ерекше атап өтіледі, бұл өз кезегінде балалардың тілдік қабілеттерін қалыпқа келтірудің ғылыми негізделген жолдарын айқындауға мүмкіндік береді [3, 11–18б; 4, 72–78б;].

Сөйлеу тілінің бұзылыстары – бұл баланың жалпы интеллектуалдық деңгейі мен есту қабілеті қалыпты сақталған жағдайда да тілдік жүйенің түрлі деңгейлерінде байқалатын құрылымдық немесе функционалдық патологиялармен сипатталатын күрделі даму ауытқулары. Мұндай бұзылыстар фонетикалық, лексикалық немесе грамматикалық компоненттердің жеткіліксіз қалыптасуынан көрінуі мүмкін және сөйлеудің түсініктілігіне, мазмұндылығына әрі коммуникативтік тиімділігіне теріс әсер етеді. Сөйлеу механизмдерінің бұзылуы тілдік ақпаратты өңдеудің нейропсихологиялық процестерімен, артикуляциялық аппарат қызметінің үйлесімсіздігімен немесе тілдік дағдылардың жетілмеуімен байланысты болып, баланың әлеуметтік қарым–қатынасын, оқу әрекеттерін және эмоционалдық дамуын қиындататын факторға айналады. Баланың сөйлеу тіліндегі бұзылыстарды дер кезінде түзетпеу оның әлеуметтік және академиялық дамуына елеулі кедергі келтіруі мүмкін, себебі тілдік кемшіліктер сыныптастарымен және ересектермен тиімді қарым–қатынас орнатуды қиындатады. Мұндай жағдайда бала өз ойын толық әрі түсінікті жеткізе алмауы салдарынан өзара әрекеттесуден қашқақтап, коммуникативтік белсенділігі төмендейді, бұл оның эмоционалдық тұрақтылығына да әсер етеді. Сонымен қатар сөйлеу дағдыларының жеткіліксіздігі оқу материалын меңгеруді баяулатып, оқу

жетістіктеріне және шығармашылық әлеуетінің ашылуына теріс ықпал жасайды. Уақытылы логопедиялық және педагогикалық қолдау көрсету осы қиындықтарды еңсеруге және баланың тұлғалық әрі танымдық дамуын оң бағытта қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Балалардағы сөйлеу бұзылыстарын жүйелеуге арналған әмбебап біртұтас жіктеме әлі қалыптаспағанымен, ғылыми әдебиетте Г. А. Волкованың жетекші бұзылыстарға негізделген құрылымдық жіктемесі кеңінен қолданылады. Бұл жіктеме сөйлеу патологияларын олардың пайда болу механизмдері мен басым көріністеріне қарай топтастыруға мүмкіндік береді, соның ішінде артикуляциялық–фонетикалық, фонематикалық қабылдау, лексикалық–грамматикалық жүйе және сөйлеу праксисінің бұзылыстарын айқындайды: орталық жүйке жүйесінің функционалдық өзгерістерімен байланысты сөйлеу бұзылыстары (мысалы, тілдік бұрмалану, мутизм және сурдомутизм); артикуляциялық аппараттың ақауларына байланысты сөйлеу бұзылыстары (мысалы, механикалық дислалиялар және ринолалия); түрлі шығу тегі бар сөйлеу дамуының кешігуі (мысалы, мерзімінен ерте туылу немесе ауыр ағза аурулары кезінде) [5, 85–94б].

Кіші мектеп жасындағы балалардағы сөйлеу бұзылыстары көбіне сөйлеу жүйесінің барлық компоненттерін қамтитын күрделі тілдік ауытқулармен сипатталады, өйткені бұл кезеңде дыбыстық өңдеу, фонематикалық ажырату, сөздік қорды жүйелеу және грамматикалық құрылымдарды меңгеру белсенді түрде қалыптасады. Дыбыстық және мағыналық жақтың қатар зақымдануы бала сөйлеуінің түсініктілігін төмендетіп, оқу әрекетінде – әсіресе жазу мен оқуда – қосымша қиындықтар туғызады. Мұндай күрделі бұзылыстар тілдік процестердің үйлесімді дамуына кедергі келтіріп, коммуникативтік белсенділікті тежейді және жалпы танымдық даму қарқынына әсер етеді. Бұл бұзылыстарды түзетуге арналған логопедиялық жұмыс кешенді сипатта болуы тиіс. Алдымен оқушыларға түзету жұмысына ішкі қызығушылық қалыптастыру үшін мотивациялық негіз беріледі, өйткені бала белсенді қатысқан жағдайда ғана түзету тиімділігі артады. Бұдан кейін дыбысты дұрыс айту дағдыларын қалыптастыруға бағытталған арнайы жаттығулар орындалады. Фонематикалық талдау мен синтезді дамыту жұмысы оқушылардың дыбыстық құрамды ажырату және салыстыру қабілеттерін жетілдіруге мүмкіндік береді. Сонымен қатар лексико–грамматикалық жаттығулар сөздік қорды кеңейтіп, грамматикалық құрылымдарды дұрыс қолдануды қалыптастырады, нәтижесінде сөйлеудің барлық деңгейін жақсартуға бағытталған кешенді түзету үдерісі жүзеге асады. Дұрыс дыбысты айтуға бағытталған жеке түзету жұмысы арнайы ұйымдастырылған кезеңдік құрылымға негізделеді, бұл сөйлеу механизмдерінің физиологиялық және психолингвистикалық ерекшеліктерін ескеруді талап етеді. Алғашқы дайындық кезеңінде баланың артикуляциялық аппаратын дамытуға, сақталған дыбыстарды тұрақтандыруға және дауысты дыбыстарды дұрыс айту дағдыларын жетілдіруге көңіл бөлінеді. Артикуляциялық гимнастика кешені сөйлеу мүшелерінің қимыл үйлесімділігін қалыптастырып, кейінгі дыбыстарды қою жұмысына физиологиялық негіз жасайды. Дайындық кезеңінің жүйелі өтуі сөйлеу моторикасының икемділігін арттырып, дыбысты дұрыс артикуляциялауға қажетті алғышарттарды қамтамасыз етеді.

Келесі кезеңдер дыбысты қалыптастырудың негізгі бөлігін құрайды. Алдымен дыбыстарды орнату жұмысы жеңіл артикуляциялық құрылымдардан күрделі дыбыстарға қарай біртіндеп жүргізіледі, бұл баланың артикуляциялық қимылдарды дұрыс реттеуін қамтамасыз етеді. Соңғы кезең – дыбыстарды автоматтандыру және

дифференциациялау – дыбысты жеке айтудан бастап, буындарда, сөздерде, сөйлемдерде және еркін фразалық сөйлеуде дұрыс қолдануға дейінгі жүйелі жаттығуларды қамтиды. Автоматтандыру мен дифференциацияның өзара байланысы баланың дыбыстарды шатастырмай, сөйлеу барысында еркін қолдану қабілетін қалыптастырады, нәтижесінде дыбыстық мәдениеті мен сөйлеудің түсініктілігі айтарлықтай жақсарады [6, 22–28,б].

Сонымен бірге, сөйлеу тілін түзету жұмысы педагогикалық және логопедиялық әдістермен қатар психологтың сабақтарымен үйлестіріліп жүргізілуі тиіс, өйткені тілдік дағдылардың қалыптасуы психикалық процестердің үйлесімді дамуына тікелей байланысты. Психолог жүргізетін жұмыстар бала назарын шоғырландыру, есте сақтау қабілетін жетілдіру, ойлау операцияларын дамыту, қиялдау және қабылдау процесін байытуға бағытталады. Мұндай кешенді тәсіл сөйлеу түзету үдерісін тиімдірек етеді, өйткені тілдік дағдылар мен когнитивтік функциялар өзара өзектесіп, баланың коммуникациялық және танымдық қабілеттерін біртұтас дамытуды қамтамасыз етеді.

Балалардағы сөйлеу тілінің бұзылыстарын түзету–дамыту жұмысы жеке және даралай қарау тәсілдеріне негізделіп ұйымдастырылуы тиіс, себебі бұл әрбір оқушының айтылым қабілеттері мен фонематикалық есту деңгейін дәл анықтап, кемшіліктерді тиімді түрде жоюға мүмкіндік береді. Мұғалімнің қызметі фонематикалық процестерді дамытуға, дыбыстар мен буындарды талдау және синтездеу дағдыларын қалыптастыруға, дыбыстарды автоматтандыруға және дыбыс–әріп байланыстарын нығайтуға бағытталуы қажет. Бұл тәсіл оқушылардың сөздердің дыбыстық құрамына толық түсінікпен негізделген орфограммаларды меңгеруге дайындығын қалыптастырады, сөйлеу жүйесінің барлық компоненттері бойынша кешенді жұмыс жүргізудің тиімділігін көрсетеді.

Сөйлеу бұзылыстарын түзету барысында оқушылардың лексикалық қорын байыту және грамматикалық құрылымдарын жетілдіру негізгі мақсаттардың бірі болып табылады. Бұл бағыт сөздердің мағынасын нақтылауға, жаңа сөздерді әртүрлі сөз таптарына жатқызуға, сөзжасам тәсілдерін меңгеруге және қолданылатын синтаксистік конструкциялардың мәнін түсінуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, сөз тіркестерін және сөйлемдегі сөздердің байланысын дұрыс қолдану арқылы грамматикалық сөйлеу құрылымын қалыптастыру жүзеге асады, бұл оқушылардың сөйлеу мәдениеті мен коммуникативтік қабілеттерін арттыруға ықпал етеді.

Кіші мектеп жасындағы балалардың сөйлеу бұзылыстарын түзетуге арналған мұғалім қызметі тек фонематикалық естуді дамыту мен айтылымды жетілдірумен шектелмей, байланысты сөйлеуді дамыту, кеңістік–уақыттық ұғымдар мен когнитивтік қабілеттерді қалыптастыру, көру қабылдауын, назар мен есте сақтауын дамыту, сондай–ақ ұсақ моторика мен жазу дағдыларын жетілдіруді қамтиды. Осылайша, вербалды және вербалды емес материалдарға негізделген арнайы тапсырмаларды орындау арқылы оқушылардың сөйлеу, оқу және жазу дағдылары біртұтас және үйлесімді түрде дамытылады, бұл сөйлеу бұзылыстары бар балалардың жалпы психикалық және академиялық дамуын қолдайтын кешенді педагогикалық әдістемені жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Левина Р. Е. Особенности акустического восприятия у детей с речевыми нарушениями / Развитие психики в условиях сенсорных дефектов. –М., 1966 305 б.
2. Логопатофизиология: учеб. пособие для студентов/ Под ред. Р. И.Лалаевой, С. Н.Шаховской. – М: ВЛАДОС, 2011. –285б.

2 СЕКЦИЯ

ИНКЛЮЗИВНОЕ ГУМАНИСТИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: ВЫЗОВЫ, ДОСТИЖЕНИЯ И ОБОБЩЕНИЕ ОПЫТА
ИНКЛЮЗИВТІ ГУМАНИСТІК БІЛІМ: ҚИЫНДЫҚТАР, ЖЕТІСТІКТЕР ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕНІ

3. Парамонова Л. Г. Логопедия для всех / Л. Г. Парамонова. – СПб: Пи-тер, 2004. – 80–81 б.
4. Борозинец Н. М. Логопедические технологии: Учебно-методическое пособие / Н. М. Борозинец, Т. С. Шеховцова. – Ставрополь, 2008. – 224б.
5. Волкова Г. А. Методика психолого-логопедического обследования детей с нарушениями речи. Вопросы дифференциальной диагностики / Г. А. Волкова. – СПб. Изд. «Детство–Пресс», 2008. – 144б.
6. Movkebayeva Z. A., Oralkanova I. A., Mazhenov B., Beysenova A., Belenko O. The model offormation of readiness of teachers to work in conditions of inclusive education// International Journal of Environmental and Science Education. –ISSN: 1306–3065.–No11.–2016

ӘОЖ 37.043.2

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА ИНКЛЮЗИВТІ ГУМАНИСТІК БІЛІМ БЕРУ ТӘСІЛДЕРІ

**Омарова Гульсана Ержигитовна,
Жантлесова Мадина Хамзаевна,**
қазақ тілі пәнінің мұғалімдері
«Қостанай қаласы білім бөлімінің
№16 жалпы білім беретін мектебі» КММ

Аңдатпа

Мақалада қазіргі білім беру жүйесіндегі инклюзивті гуманистік тәсілдердің теориялық негіздері мен практикалық қолдану жолдары қарастырылады. Инклюзивті білім берудің мәні – әрбір білім алушының жеке ерекшеліктерін, қажеттіліктерін және әлеуетін ескере отырып, тең әрі сапалы білім алуға мүмкіндік жасау. Гуманистік педагогика қағидаттары негізінде инклюзивті орта қалыптастырудың тиімді әдіс-тәсілдері талданады.

Түйін сөздер: инклюзивті білім беру, гуманистік педагогика, тұлғаға бағытталған оқыту, білім алушы, тең мүмкіндік.

Аннотация

В статье рассматриваются теоретические основы и пути практического применения инклюзивных гуманистических подходов в современной системе образования. Суть инклюзивного образования – создание возможности получения равного и качественного образования с учетом индивидуальных особенностей, потребностей и потенциала каждого обучающегося. На основе принципов гуманистической педагогики анализируются эффективные подходы к формированию инклюзивной среды.

Ключевые слова: инклюзивное образование, гуманистическая педагогика, личностно-ориентированное обучение, обучающийся, равные возможности.

Abstract

The article examines the theoretical foundations and ways of practical application of inclusive humanistic approaches in the modern education system. The essence of inclusive education is to create the possibility of obtaining equal and high-quality education, taking into account the individual characteristics, needs and potential of each student. Based on the principles of humanistic pedagogy, effective approaches to the formation of an inclusive environment are analyzed.

Key words: inclusive education, humanistic pedagogy, person-oriented learning, learning, equal opportunities.

Бала кемістігінің даму деңгейі неғұрлым төмен болса,
соғырлым мұғалімнің білім деңгейі жоғары болу керек.
П. Шуман

ИНКЛЮЗИВТІ ГУМАНИСТІК БІЛІМ: ҚИЫНДЫҚТАР, ЖЕТІСТІКТЕР ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕНІ ЖАЛПЫЛАУ

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ

2 СЕКЦИЯ

ИНКЛЮЗИВНОЕ ГУМАНИСТИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: ВЫЗОВЫ, ДОСТИЖЕНИЯ И ОБОБЩЕНИЕ ОПЫТА

Абдильманова Дина Салимовна	Ән мен қимылды байланыстыру арқылы моториканы дамыту жолдары	1242
Аймухамедова Салтанат Борамбаевна, Урунтаева Даяна Касымхановна	Применение нейрогимнастики в работе для повышения эффективности коррекционного процесса у детей ЗПР: опыт и перспективы	1246
Алимжанова Арайлым Магашевна	Инновационный менеджмент в образовательных организациях, работающих с детьми с РАС	1251
Алипбаева Гульжан Агыбаевна, Нурова Асемгуль Кажихановна	Инклюзия университеттің тұрақты дамуының құрамдас бөлігі	1255
Амренова Қымбат Заединқызы, Салыкова Гүлшат Белгібайқызы	Қазіргі мектеп жағдайындағы инклюзивті білім берудің болашағы	1259
Ауезханова Мирамкул Жумағалиевна, Ерғазина Бағлан Кабдолловна	Инклюзивті гуманистік білім: қиындықтар, жетістіктер және тәжірибені жалпылау	1263
Бегежанова Ботағоз Карымжановна	Ақыл–ойы бұзылған балаларды тәрбиелеп отырған отбасыларды әлеуметтік–психологиялық сүйемелдеу	1266
Бегежанова Райхан Карымжановна, Жиенбаева Надежда Бисеновна	Иммерсивті технологиялар – зияты зақымдалған балалардың әлеуметтік–тұрмыстық дағдыларын дамыту құралы ретінде	1271
Булгакова Вероника Андреевна	Гуманизация инклюзивной среды: технологии формирования эмпатии и коллективной ответственности в разнородном классе	1275

Бутагарина Арайлы Ирбулатовна, Ахметова Тулебике Ауезхановна	<i>Инклюзивті ортада қазақ тілін оқытудағы ЖИ негізіндегі интерактивті көрнекіліктер</i>	1279
Бушуева Наталья Александровна	<i>Развитие функциональной математической грамотности младших школьников с задержкой психического развития посредством нейрокоррекционных практик</i>	1283
Волчкова Оксана Александровна	<i>Возможности применения технологии уровневой дифференциации в работе с детьми с особыми образовательными потребностями, на уроках в начальной школе</i>	1286
Гелдимухаммедов Акмырат Гелдимухаммедович	<i>Интеграция stem–образования и национального воспитания в современном образовательном процессе</i>	1292
Григорова Юлия Борисовна, Приходько Анастасия Геннадьевна	<i>Формирование учебной мотивации у младших школьников с особыми образовательными потребностями на уроках математики в условиях инклюзивного обучения</i>	1296
Досумова Гульнара Тыйштаковна, Шарипбаева Айгуль Айтбаевна	<i>Қазақ тілі сабағындағы инклюзивті білім беру: әдістері мен мүмкіндіктері</i>	1301
Жалтенова Малика Дауреновна, Алдамасова Айгерим Жексыбаевна	<i>Создание поддерживающей образовательной среды в рамках инклюзивного гуманистического образования: опыт работы с обучающимися с ТНР и ЗПР</i>	1305
Ибраева Мархабат Даировна, Тлеубай Асель Даулетовна	<i>Инклюзивті оқытуда цифрлық білім беру ресурстарының Мүмкіндіктері</i>	1310
Иванина Светлана Анатольевна, Лоза Илона Станиславовна	<i>Возможности использования цифровой образовательной среды в логопедической работе с детьми с особыми образовательными потребностями</i>	1315
Испамбетова Гульдана Аяпбергеновна, Телахынов Еркин Билалович	<i>Инклюзивті білім беру жағдайындағы бейімдік дене тәрбиесі маманының педагогикалық құзыреттілігі</i>	1319
Кабылбекова Гульнара Саматовна, Галиуллина Жулдызай Зарлыковна	<i>Инклюзивті білім берудің өзекті мәселелері: қиындықтары мен жетістіктері</i>	1324

Казакова Ольга Викторовна, Оберемкова Ольга Витальевна	<i>Практические аспекты применения нейропсихологический гимнастики в развитии эмоциональной сферы детей дошкольного возраста с задержкой психического развития</i>	1328
Каппасова Шамшырак Еркиновна, Халыкова Гаухар Алтаевна	<i>Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту және әлеуметтендіру принциптері</i>	1332
Каттебаева Маржан Зиятқызы	<i>Цифрлық технологиялар – инклюзивті білім беруді дамытудың маңызды құралы</i>	1339
Кауметова Карлыгаш Мустакимовна	<i>Мир без барьеров и границ: инклюзия как путь к справедливому обществу</i>	1343
Киль Елена Дмитриевна	<i>Методическое сопровождение инклюзии</i>	1349
Косницкая Елена Анатольевна, Литвих Светлана Константиновна	<i>Теоретико–методологические основания и средства формирования фразовой речи у слабослышащих старших дошкольников</i>	1351
Куйшинова Зулиха Шайкимелевна, Курмангалиева Айнаш Алтаевна	<i>Инклюзивті білім берудің толерантты білім беру ортасын қалыптастырудағы рөлі</i>	1355
Култанов Дастан Темиржанович, Төлегенұлы Нұржан	<i>Инклюзивті білім беру жағдайында мектеп оқушыларына БОЧЧА негізінде бейімделген дене тәрбиесінің әдістемесі: теориялық негіздері мен тәжірибелік қолданыс</i>	1359
Кумарова Асмира Алмасовна, Абдиркенова Акбидаш Капановна	<i>Инклюзивті білім беру жағдайында студенттердің педагогикалық қызметке психологиялық дайындығын қалыптастыру</i>	1365
Кушкинбаева Асем Серикбаевна, Альмуханова Айнур Каиржановна	<i>Инклюзивное образование в общеобразовательной школе: выявление одарённых детей с особыми образовательными потребностями и обеспечение условий равной конкуренции</i>	1371
Максимова Ольга Львовна	<i>Модель практикума по суммативному оцениванию для учащихся с особыми образовательными потребностями: подходы, результаты, рекомендации</i>	1375

Наджмеддинли Анар Наджмеддин оглу	<i>Опыт Азербайджана в сфере образования слабослышащих детей и возможности применения поддерживающих ИИ-технологий</i>	1379
Налобина Галина Юрьевна, Пронькина Оксана Валентиновна	<i>Организация инклюзивного образования при обучении студентов с ОВЗ по специальности 46.02.01 Документационное обеспечения управления и архивоведение</i>	1384
Насырова Эльмира Фанилевна, Возмилова Ольга Викторовна	<i>Формирование инклюзивных компетенций студентов педагогического направления при организации тренинга «Мир глазами детей»</i>	1388
Натигулова Гульзия Жумагалиевна, Демисенова Шнар Сапаровна	<i>Психолого–педагогические условия развития толерантности личности подростка</i>	1392
Никитенко Мария Алексеевна, Демисенова Шнар Сапаровна	<i>Когнитивное развитие как фактор успешной адаптации ребенка к школьному обучению</i>	1396
Нурушева Гюльмира Ерблановна	<i>Инклюзивное гуманистическое образование в современной школе</i>	1400
Нұрбекова Аида Мұратбекқызы, Нышанбай Аяжан Рахимбайқызы	<i>Мектеп жасына дейінгі сөйлеу тілінде бұзылыстары бар балалардың эмоционалдық сферасының даму ерекшеліктері</i>	1404
Нұрбекова Аида Мұратбекқызы, Иманбай Айғаным Бағдатқызы	<i>Кіші мектеп жасындағы балалардың сөйлеу тіліндегі бұзылыстардың түрлері және оларды алдын алу жолдары</i>	1409
Омарова Гульсана Ержигитовна, Жантлесова Мадина Хамзаевна	<i>Қазақ тілі сабағында инклюзивті гуманистік білім беру тәсілдері</i>	1414
Омелянович Ольга Ивановна	<i>Практические аспекты педагогической реабилитации детей с кохлеарными имплантами</i>	1419
Пращур Марина Валерьевна	<i>Оценка эффективности тьюторского сопровождения как фактора социальной адаптации детей в инклюзивном классе общеобразовательной школы</i>	1424

Савгуров Александр Сергеевич	<i>Инклюзивное гуманитарное образование: практический опыт подготовки команды к инклюзивным спортивным играм</i>	1427
Сандыбаева Жанар Жанахметовна	<i>Значение и разнообразие инновационных стратегий в инклюзивном образовании</i>	1431
Сахарина Валентина Викторовна	<i>Формирование практических навыков у учащихся с особыми образовательными потребностями в условиях специального образования</i>	1435
Сейдалина Тогжан Сансызбаевна	<i>Ерекше білім беруді қажет ететін оқушылармен жұмыста тиімді әдіс–тәсілдер</i>	1439
Серікбаева Әсия Үмбетбайқызы	<i>Инклюзивті білім берудегі бейімделген бағалау</i>	1443
Султанова Динара Акилбековна	<i>Цифровая трансформация инклюзивного процесса: Визуализация и адаптация текстов с помощью ИИ для учащихся с легкой умственной отсталостью</i>	1447
Тажмухамбетова Меруерт Женисовна	<i>Балабақшада инклюзивті білім беруді қолдануда жасанды интеллектінің маңызы</i>	1451
Татаринова Татьяна Ивановна	<i>Инклюзивное образование: путь от теории к практике</i>	1455
Ткаченко Анжелика Вячеславовна	<i>Факторы формирования инклюзивной культуры в системе образования</i>	1459
Тугаева Эльвира Жангельдиновна	<i>Роль преподавателя в формировании гуманитарной инклюзивной образовательной среды</i>	1462
Фудашкина Людмила Александровна, Сабанова Кимбат Исабековна	<i>Гуманитарное образование в контексте инклюзии: инновационные технологии и их применение</i>	1466
Цихоцкая Юлия Владимировна, Оспанова Айсулу Бергенбайқызы	<i>Национальные игры и сенсорная интеграция в физическом воспитании детей дошкольного возраста</i>	1472
Чернышова Виктория Олеговна, Чаплыгина Елена Владимировна	<i>Адаптивная физическая культура как инструмент инклюзивного образования: методы, практики, перспективы</i>	1478

Чумерина Виктория Борисовна, Вагапова Людмила Руслановна	<i>Музыкальное воспитание детей 5–ти лет с особыми образовательными потребностями через учебно–методический комплекс «Музыкальное волшебство»</i>	1483
Шевченко Ольга Владимировна	<i>Дифференциация и индивидуализация обучения как форма педагогической помощи детям с особыми образовательными потребностями в начальной школе</i>	1488
Шмидт Виктория Валерьевна, Кухарева Марина Викторовна	<i>Индивидуальная работа учителя–логопеда и учителя–дефектолога с детьми, имеющими нарушения в речи, включенными в инклюзивное образование</i>	1494
Щур Дина Владимировна, Куприянчик Марина Александровна	<i>Инклюзивное гуманистическое образование как ответ на вызовы времени: синтез теории, национального наследия и практики</i>	1498

**«БІЛІМ БЕРУ ТӘЖІРИБЕСІНДЕГІ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ИННОВАЦИЯЛАР:
ЖАҢА ҚИЫНДЫҚТАР МЕН ТИІМДІ ШЕШІМДЕР» атты
АЛТЫСАРИН ОҚУЛАРЫ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ–ТӘЖІРИБЕЛІК КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛДАРЫ
МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ
«ТЕХНОЛОГИИ И ИННОВАЦИИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПРАКТИКЕ:
НОВЫЕ ВЫЗОВЫ И ЭФФЕКТИВНЫЕ РЕШЕНИЯ»**

Материалдар жинағын
Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай
өңірлік университеті
Ө.Сұлтанғазин атындағы педагогикалық
институтының
педагогика, психология және арнайы білім
беру кафедрасында теріліп, беттелді

Компьютерлік беттеу:
Жетписбаева А.А.

Мекен-жай:
110000, Қостанай қ., Байтұрсынов көш. 47
(Пединститут ғимараты, Тәуелсіздік к-сі
118, 626 каб.)
Тел.: 8 (7142) 54-58-74 (ішкі 120).

Пішімі 60*84/18.
Көлемі 151 б.т.
Электронды нұсқасы университеттің
ksu.edu.kz сайтында орналастырылған
сәуір, 2026 жыл

Сборник материалов набран и сверстан
кафедрой педагогики, психологии и
специального образования
педагогического института
им. У.Султангазина
Костанайского регионального
университета им. Ахмет Байтұрсынұлы

Компьютерная верстка:
Жетписбаева А.А.

Адрес:
110000, г. Костанай, ул. Байтұрсынова 47
(корпус Пединститута, ул.Тәуелсіздік
118, каб. 626).
Тел.: 8 (7142) 54-58-74 (вн.120)

Формат 60*84/18.
Объем 151 п.л.
Электронный вариант размещен на сайте
университета ksu.edu.kz
апрель 2026 год

